

## **НОРМА ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ «НЕ ПІДТРИМУЮ ЖОДНОГО», ЯК ОДНА ІЗ ФОРМ ПОЛІТИЧНОЇ ПРОТЕСТНОЇ ПОВЕДІНКИ**

*У статті аналізується норма виборчого законодавства України «не підтримую жодного кандидата» (партію), як одна з форм політичної протестної поведінки, доцільність її виключення з виборчого бюлетеню та перспективи основних способів протестного голосування в майбутній Україні.*

**Ключеві слова:** протестна поведінка, протестне голосування, абсентеїзм, альтернативізм.

*В статье анализируется норма избирательного законодательства Украины «не поддерживаю ни одного из кандидатов» (партию), как одна из форм протестного поведения, целесообразность ее исключения из избирательного бюллетеня и перспективы основных способов протестного голосования в будущей Украине.*

**Ключевые слова:** протестное поведение, протестное голосование, абсентеизм, альтернативизм.

*The article is devoted to the analysis of the norm of the Ukrainian election law: «no support to any of the candidates» (party) as one of the protest behaviour form, the necessity of its exclusion from the ballot and the basic means of protest vote perspective in Ukraine in future.*

**Key words:** protest behaviour, protest vote, absenteeism, alternativizm.

**Постановка проблеми.** Протягом всього періоду існування України як незалежної держави, здійснюється пошук оптимальної моделі виборчої системи. Виборча система держави формується в залежності від багатьох факторів, у тому числі історичних, культурних традицій та мети, яка стоїть перед сучасною державою.

Здійснення народного волевиявлення є реалізацією народом своєї влади шляхом затвердження відповідних рішень та формування органів державної влади. При цьому в Україні прямо декларується принцип, згідно з яким результати народного волевиявлення, отримані через вибори, є обов'язковими.

Українська виборча система зазнала значних змін. Останній Закон «Про вибори народних депутатів України», прийнятий Верховною Радою 17 листопада 2011 року, запровадив змішану виборчу систему [4].

Разом з тим зазнало змін і нове законодавство про вибори. Одним з аспектів нового Закону «Про вибори народних депутатів України» є скасування граfi «не підтримую жодного кандидата» або «не підтримую жодної партії» в виборчому бюлетені. Ці нововведення стали темою обговорення політиків, представників громадськості та фахівців різних галузей знань. На наступних виборах вперше виборець, який прийде на виборчу дільницю, буде змушений

робити вибір між політичними силами та окремими кандидатами, зазначеними в бюлетенях по багатомандатному та одномандатних округах.

Такі зміни передбачені у новому законі про вибори, який був ухвалений парламентською більшістю і майже усіма депутатами опозиційних фракцій. У переважній більшості країн виборці вже давно не голосують "проти всіх" (як часто називають цю норму). Але доцільність збереження чи скасування цієї норми закону, як вважають експерти, залежить від особливостей країни, у якій ця норма застосовується.

Актуальність цієї теми полягає ще й в тому, що голосування «проти всіх» вважається однією з форм протестного голосування. Як український виборець зреагує на виключення цієї норми? Якими шляхами піде далі волевиявлення протестного електорату? Як це може вплинути на результати виборів? Всі ці питання стають актуальними саме на передодні виборів депутатів Верховної Ради у 2012 році.

**Аналіз актуальних досліджень.** Політична протестна поведінка є формою участі політичних суб'єктів у політичному процесі. В її основі лежить публічне вираження незадоволення політичними інститутами та політичними процесами сучасного суспільства. Політичний протест може проявлятися як участь у протестних акціях, діяльності опозиційних організацій, голосуванні на виборах проти всіх кандидатів або відкритій відмові від участі в формі політичного нігілізму та електорального абсентеїзму. Політична протестна поведінка є складним багатокомпонентним явищем, яке вивчають різні науки. Поняття «політичний протест» з'явилося у 60-і роки ХХ ст. у працях західних дослідників Г. Алмонда, Д. Бела, С. Верби, А. Марша та інших [1].

Російські та українські політичні дослідження, присвячені сучасному протестному руху, датуються 80 роками. Вибори кінця 80-х, початку 90-х рр. привели до політичного успіху протестних рухів, багато хто побачив в них дієву силу, яка впливатиме на політичну систему та процес формування політичної влади [3; 6].

Постійний пошук моделей виборчої системи в Україні та взагалі на пострадянському просторі звернув увагу дослідників на таке явище, як протестне голосування. З'являються роботи присвячені проявам політичного протесту у вигляді абсентеїзму, аналізується таке явище як голосування «проти всіх» [2; 5; 7; 9]. Ця тема бентежить ЗМІ, стає предметом обговорення на засіданнях круглих столів [8].

При наявності різних точок зору на доцільність зберігання або скасування цієї норми, дослідники сходяться на тому, що голосування «проти всіх» є однією з форм протестної поведінки. Інститут голосування «проти всіх» багато в чому специфічний саме для України й деяких держав, які раніше входили до складу СРСР. У демократичних західних країнах ця форма політичного волевиявлення практично не поширена (вважається, якщо виборцю немає за кого проголосувати, він просто не приходить на вибори) [2]. Різноманітність поглядів свідчить про актуальність цих питань, нагальність їх вирішення.

**Метою статті** є характеристика позиції «не підтримаю жодного», як форми політичного протесту, аналіз її впливу на результати попередніх виборів в загальнодержавному та регіональному аспектах, взаємозв'язок виключення цієї графи з конституційними правами громадян, спроба оцінювання перспектив та наслідків виключення цієї норми з огляду на поведінку протестного електорату в Україні.

**Виклад основного матеріалу.** Специфічними формами політичної протестної поведінки у сучасному суспільстві можна вважати електоральний негативізм, абсентеїзм та альтернативізм. Виключення позиції «не підтримаю жодного кандидата» в виборчих бюлетенях змінило умови протестного голосування та створило необхідність пошуку його нових форм.

Виникає питання: чи можна вважати вибір виборця, який втілює своє право волевиявлення обираючи графу бюлетеня «не підтримаю жодного», актом протестного голосування? У сучасній політології існують різні точки зору. Деякі вважають поняття «протестне голосування» та «голосування проти всіх» тотожними. Інші дослідники вважають ототожнення цих понять не цілком коректним. Голосування «проти всіх» є тільки одним з різновидів протестного голосування. Воно залежить від наявності або відсутності цієї норми в виборчому законодавстві. Цей інститут голосування є надто специфічним і здебільшого характерний для країн, які тільки стають на шлях демократичного розвитку. Тому дослідники і розглядають його як тільки один із проявів протестного голосування, уникаючи ототожнення цих понять.

Протестне голосування розглядається в політології найчастіше як одна з форм політичної протестної поведінки, яка, в свою чергу, проявляється у вигляді негативних публічних реакцій акторів, що спрямовані проти окремих виявлених існуючого політичного режиму.

Інакше кажучи, процент громадян, що обирають графу «не підтримаю жодного» повинен збільшуватися в разі появи у суспільстві недемократичних тенденцій (переслідування та ізоляція опозиційних сил, домінування партії влади та інші). Але в такому разі ця графа бюлетеня може виступати як «тест на демократичність суспільства» і повинна бути присутньою в виборчих бюлетенях демократичних держав. Але саме вона не є обов'язковою для виборчих законодавств багатьох розвинутих демократичних держав сучасного світу. Цей показник є скоріше тестом ставлення суспільства до політичних гравців у країні чи – як у деяких країнах – протесту проти влади. За відсутності цієї графи в виборчому бюлетені, виборці просто не з'являються на виборчі дільниці.

Від чого залежить коливання цього показника, як він впливає на результати виборів? Останнім часом було накопичена значна кількість даних щодо використання графи «не підтримаю жодного» громадянами держав пострадянського простору. Вплив цієї графи на результат виборів залежить від виборчого законодавства держави. За час існування цієї позиції в російському законодавстві про вибори (графа була скасована в 2006 році) дослідниками були простежені наступні закономірності та зроблені висновки. Так, рівень тих,

хто не підтримав жодного з кандидатів залежав від кількості кандидатів в бюлетені та наявності особи популярного кандидата, що не потрапив до списку; від рівню виборів та регіону, в якому вони відбувалися (найменший на президентських, найбільший на місцевих виборах); від того одночасно чи ні проходили вибори до різних рівнів влади. Крім цього до основних мотивів, що спонукають виборців обирати саме графу «не підтримую жодного», російські політологи відносять: антипатію до всіх кандидатів, незадоволеність умовами життя та неувагою з боку влади до проблем окремих регіонів, загальну розчарованість діяльністю влади та правлячої еліти, неприйняття методів передвиборчої агітації тощо [9].

Зміна виборчої системи в Україні у 2011 році призвела до виключення з бюлетеня про голосування графу «не підтримую жодного». Після тривалого обговорення, 366 з 450 депутатів Верховної Ради затвердили цю норму. Як представники влади, так і опозиції побачили в цьому свою вигоду – тепер виборець, що прийшов на виборчу дільницю, мусить зробити свій вибір на користь однієї з політичних сил відображених в виборчому бюлетені.

Серед сучасних політологів не існує єдиної точки зору щодо доцільності цього нововведення в виборче законодавство. Деякі вважають, що це пряме порушення конституційних прав громадян, посилаючись на ст. 34 Конституції України в якій «кожному гарантується право... на вільне вираження своїх поглядів і переконань» та на ст. 69, в якій наголошується, що народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії. Інші, навпаки, підтримують цю норму, спираючись на досвід демократичних країн та апелюючи до морально-етичних норм вважають, що це дуже зручна позиція для людей, які не бажають брати на себе відповідальність за майбутнє країни.

Але й прихильники, й противники виключення цієї норми єдині в тому, що голосування з позиції «не підтримую жодного» є активним протестом громадянина проти існуючого спектру політичних сил.

У зв'язку з цим виникає декілька питань. По-перше, наскільки ця норма впливала на результати виборів в цілому по Україні та наскільки вагомим був її регіональний прояв? По-друге, порушує виключення цієї графи конституційні права громадян чи ні? Та які наслідки можна прогнозувати в поведінці протестного електорату?

Аналіз результатів парламентських виборів 1998, 2002, 2006 та позачергових виборів 2007 років та виборів Президента України 1999, 2004 та 2010 років дозволяє зробити певні висновки (офіційні дані ЦВК України) [10].

За результатами виборів до Верховної ради по багатомандатному виборчому округу найвищий показник виборців, які «не підтримали жодного» припадає на вибори 1998 року (5,25%), найнижчий на вибори 2006 року (1,77%); на виборах 2002 та 2007 вони склали 2,45 та 2,73% відповідно (Табл.1).

Таблиця 1

Результати виборів до Верховної ради України по багатомандатному округу.  
Графа «не підтримую жодного» (в %)

	<i>1998</i>	<i>2002</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>
Не підтримали жодного	5,25	2,45	1,77	2,73

При зміні змішаної виборчої системи на пропорційну, дані виборів по одномандатного округу можна спостерігати тільки у 1998 та 2002 роках. Кількість виборців, які «не підтримали жодного» склало 7,2% та 7,4% по Україні відповідно. Порівняння цих показників в багатомандатних та одномандатних округах доводить, що виборці в більшій мірі використовують його на виборах по одномандатних округах. Це може бути пов'язано, з одного боку, з наявністю більш близького контакту між виборцями та кандидатами та їх діяльністю або бездіяльністю на окрузі. З другого боку, виборці не досвідчені в політиці не підтримують жодного з кандидатів не тому, що їх програми їм не подобаються, а тому що вони не знають кого саме з них обрати. Непрямим доказом цього можуть бути дані соціологічних досліджень, в яких персоналії одномандатних кандидатів викликають труднощі в відповідях респондентів. Проведені соціологічні дослідження напередодні парламентських виборів у жовтні 2012 показують, що 17% опитаних не знають про мажоритарну складову виборів, а 36% не можуть навіть назвати жодного прізвища мажоритарних кандидатів свого округу [11; 12].

За даними виборів Президента України можна констатувати, що найнижчий показник зафіксована у 1 турі 1998 року, найвищий показник у другому турі 2010 року. Характерно, що відсоток тих, хто не бачить «свого» кандидата в Президенти України зростає саме в 2 турі, коли зменшується кількість претендентів (Табл. 2).

Таблиця 2

Результати виборів Президента України.  
Графа «не підтримую жодного» (в %)

	<i>1999</i>		<i>2004</i>			<i>2010</i>	
	1 тур	2 тур	1 тур	2 тур	переголосування	1 тур	2 тур
Не підтримали жодного	1,81	3,44	1,98	2,31	2,34	2,20	4,36

Аналіз використання норми «не підтримую жодного» на виборах депутатів Верховної Ради в багатомандатному окрузі по регіонах України не дозволяє виявити прояви стійкого регіонального протесту та, скоріше, відбивають загальноукраїнські тенденції розташування політичних сил в суспільстві (Табл. 3).

**Таблиця 3**

Результати виборів до Верховної ради України по регіонах України.  
Багатомандатний округ. Графа «не підтримую жодного» (в %)

<i>Регіони</i>	<i>1998</i>	<i>2002</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>
АР Крим	6,9	3,9	1,54	2,07
Вінницька	5,6	1,4	1,8	2,54
Волинська	8,1	1,0	1,48	1,77
Дніпропетровська	3,2	3,2	2,23	4,15
Донецька	5,2	2,7	0,97	1,79
Житомирська	5,2	1,9	1,9	2,95
Закарпатська	5,2	2,3	3,16	2,54
Запорізька	5,1	3,5	2,4	3,24
Івано-Франківська	4,2	0,8	1,03	1,09
Київська	5,9	2,3	2,04	3,19
Кіровоградська	4,1	2	2,26	3,26
Луганська	4,6	2,6	0,88	1,8
Львівська	3,4	0,8	1,04	1,24
Миколаївська	4	2,8	1,94	3,14
Одеська	5	2,9	2,07	2,79
Полтавська	5,1	2,4	2,58	3,95
Рівненська	7,6	1,4	1,79	2,58
Сумська	5	2,0	2,37	3,26
Тернопільська	4,8	0,6	1,06	1,11

Харківська	6,1	3,6	1,8	3,81
Херсонська	5,7	3,1	2,16	3,63
Хмельницька	4,9	1,3	1,68	2,28
Черкаська	4,5	1,8	1,87	2,98
Чернівецька	6,3	1,6	1,83	2,32
Чернігівська	6	2,2	2,42	3,59
М.Київ	6,7	3,9	2,44	4,43
М.Севастополь	13	6,5	1,53	2,09

Не підтверджується також думка про відмінність тенденцій голосування «проти всіх» у сільській місцевості та містах (різні рівень поінформованості, освіта, зайнятість, рівень безробіття тощо). Розподіл виборців, які голосують «проти всіх», не корелює з показником типу населеного пункту (місто, село) [7].

Таким чином, аналізуючи офіційні дані ЦВК, можна констатувати, що суттєвого впливу на результати парламентських та президентських виборів використання виборцями норми «не підтримую жодного» не спостерігається. Тобто у разі збереження або скасування цієї норми у виборчій грі опиняться найкрупніші партії України (як провладні, так і опозиційні). Оскільки так само, як голоси, подані за партії, що не подолають п'ятивідсотковий бар'єр, так і голоси тих виборців, що зіпсують бюлетені, протестуючи проти усіх партій, будуть виключені з розрахунку майбутніх місць у парламенті.

Друге, не менш важливе, питання стосується дотримання конституційних прав українських громадян в зв'язку з виключенням норми «не підтримую жодного» з виборчого бюлетеню. Коментарі, що виникають з цього питання у політичних дебатах, не є одностайними. В законодавстві України не урегульовані питання щодо врахування волевиявлення громадян, які не підтримують жодного з кандидатів. Це дозволяє отримати пост Президента України або депутатський мандат кандидату, якого не підтримує більшість виборців. Це можливо навіть у тому випадку, якщо більшість виборців, які прийняли участь у виборах, про це прямо заявили у бюлетені шляхом встановлення відмітки навпроти графі «не підтримую жодного кандидата».

Крім того, згідно українського законодавства, голоси виборців, що «не підтримали жодного» не враховуються при розрахунках виборчої квоти. Проблема полягає в тому, що таке голосування не впливає на розподіл депутатських мандатів у Верховній Раді та жодним чином не визначає легітимності виборів. Доля голосів «проти всіх» така сама, як і відданих за партії (блоки), що не подолали відсоткового бар'єру.

Тому в заявах деяких політичних діячів обговорення цієї норми носить більш популістський, ситуативний характер і стосується здебільшого міркувань про демократичність існуючого режиму та зловживання існуючої влади. Можна констатувати, що в тому вигляді, в якому ця норма була присутня в попередніх законах про вибори, вона не захищала права виборців. Якщо б законодавчо було закріплено визнання виборів, як такі що не відбулися в разі, коли кількість голосів «не підтримую жодного» перебільшуватиме кількість голосів поданих за всіх кандидатів, тоді ця норма працювала як право «вето» виборців та захищала їх права. Тому, на наш погляд, немає підстави вважати скасування позиції «не підтримую жодного» з виборчого бюлетеню прямим порушенням конституційних прав українських виборців.

І останнє. Якщо встановлення відмітки в графі «не підтримую жодного» вважається актом політичного протесту, виникає питання – яким чином в майбутньому буде здійснюватися протестне голосування.

Перший, найбільш популярний, спосіб – це бойкотування виборів взагалі аж до проявлення абсентеїзму. У такому разі знижується потенціальна активність виборців та, як слідство, з'являється можливість фальшування результатів виборів. Зниження виборчої активності приводить до зниження легітимації існуючого політичного режиму та діючої політичної влади. Але цей факт сам по собі не має серйозного електорального значення в тому разі якщо в державі немає суспільно-політичної кризи (або вона незначна), яка змусить людей брати участь у протестних акціях. На малу вірогідність розгортання такого сценарію в Україні вказують дані останніх соціологічних опитувань, за якими 70,9% опитаних не готові вийти на вулицю з протестом, якщо будуть впевнені в тому, що результати виборів Верховної Ради сфальшовані [11; 12].

Другий спосіб, апробований в Росії останнім часом (суспільний рух «нах-нах»), передбачає участь у голосуванні та навмисне зіпсування бюлетеню (голосування за всі партії, викреслення всіх партій та інші). Ця стратегія має бути дієвою у разі якщо опозиційні партії (або кандидати) знаходяться під контролем влади або зовсім не в змозі взяти участь у виборах (перешкоджання в реєстрації, зняття з виборів тощо). Цей спосіб протестних дій пов'язаний з авторитарними та тоталітарними тенденціями, що призводять до порушення демократичності в перебігу виборчої кампанії и підрахунку голосів. Тому зіпсований бюлетень може бути використаний (при відсутності дієвого контролю на виборчій дільниці) на користь партії влади або провладного кандидата. В сучасній Україні такий сценарій малоімовірний: серед учасників передвиборчої гонки крім представників влади, є ще й опозиція, й інші недостатньо впливові партії, які кровно зацікавлені у дотриманні норми закону та наявності сторонніх спостерігачів. Можливо, що виключення з виборчого бюлетеню норми «не підтримую жодного» на найближчих виборах і приведе до збільшення зіпсованих бюлетенів, але це явище не набуде загрозливого характеру та системної якості за умов існуючого в Україні політичного режиму.

Третій спосіб виказати свій протест через вибори - це альтернатива в існуючому виборчому бюлетені. Деякі політологи вважають, що саме цей



спосіб і буде продемонстрований як основний метод протестного голосування на майбутніх виборах. Його сутність полягає в тому, що виборець, що прийде на виборчу дільницю, проголосує не за партію влади та опозицію, а обере третій варіант – іншу політичну силу. Тим самим він знизить результат існуючої політичної еліти (як владної так і опозиційної) та продемонструє свій протест у вигляді альтернативізму. Цей варіант голосування не «за», а «проти». Голосуючи «проти» виборець стикається з проблемою моральною – якщо до влади прийде партія, або депутатом стане той кандидат, що був обраний таким шляхом? На наш погляд, якщо в окремих округах перемога «третьох сил» ймовірна, то в межах всієї України це явище не набуде розмірів катастрофи. Результат може сказатися тільки частково на розподілі депутатських мандатів при формуванні Верховної Ради нового скликання та носитиме локальний характер.

Таким чином всі три варіанти можуть мати місце на найближчих виборах та залишитися в майбутньому. Але при існуючому політичному режимі вони суттєво не вплинуть на результати виборів та розташування політичних сил. Крім того, виключення графи «не підтримую жодного», введення змішаної системи та підвищення прохідного бар'єру спонукає партії та окремих кандидатів до збільшення не тільки передвиборчої, але, й взагалі, політичної активності в боротьбі за електорат. Все це потягне за собою зміну напрямку протестної активності в бік альтернативізму, як форми протесту.

**Висновки та перспективи подальших досліджень.** Таким чином, позиція «не підтримую жодного» розглядається в сучасній політичній науці як одна із форм політичної протестної поведінки і лежить у площині участі політичних суб'єктів у політичному процесі. Вона розглядається як публічне вираження незадоволення політичними інститутами та політичними процесами сучасного суспільства. Ототожнення понять «протестне голосування» та «голосування проти всіх» не є коректним, тому що голосування «проти всіх» є тільки одним з різновидів протестного голосування.

Існування норми «не підтримую жодного» в українському виборчому законодавстві протягом останнього часу суттєво не впливало на результати виборів та розподіл депутатських мандатів. Аналіз результатів виборів свідчить про те, що відсоток виборців, які «не підтримали жодного» коливається в допустимих межах (максимально 5,25% у 1998 році, мінімально 1,77 у 2006 році – парламентські вибори; максимально 4,36% - 2 тур 2010 року, та мінімальний – 1,81% - 1 тур 1999 року – президентські вибори). Майже відсутній взаємозв'язок голосування «проти всіх» у сільській місцевості та містах, не спостерігаються регіональні прояви стійкого протестного голосування. Найвагомим цей показник виступає на виборах по одномандатних округах.

У законодавстві України не урегульовані питання щодо врахування волевиявлення громадян, які не підтримують жодного з кандидатів: таке голосування не впливає на розподіл депутатських мандатів у Верховній Раді та не визначає легітимності виборів

Серед варіантів здійснення акту протестного голосування у майбутньому можна припустити наявність локального бойкоту та абсентеїзму; навмисного зіпсування виборчих бюлетенів та альтернативізму. При існуючому політичному режимі в Україні вони суттєво не вплинуть на результати виборів та не наберуть масштабу масового протесту.

Скасування норми «не підтримую жодного» в виборчому бюлетені йде на користь великих політичних партій, сприяє піднесенню їх політичній активності, спонукає виборців змістити вектор протесту в бік альтернативізму.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Алмонд Г. Гражданская культура и стабильность демократии / Г. Алмонд, С. Верба // Поліс. — 1992. — № 4. — С. 122—134.
2. Бебик В. Выборы-2007: мотивация та ефективність політичних впливів / В. Бебик, О. Дашаківська, О. Охотникова // Політичний менеджмент: Український науковий журнал. — 2008. — № 1. — С. 14—22.
3. Гарр Т. Р. Почему люди бунтуют / Т. Р. Гарр. — СПб. : Питер., 2005. — 460 с.
4. Закон України «Про вибори народних депутатів України» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
5. Иванченко А. В. Пропорциональная избирательная система в России: история, современное состояние, перспективы / А. В. Иванченко, А. В. Кынев, А. Е. Любарев. — М. : Аспект Пресс, 2005. — 356 с.
6. Кагарлицкий Б. Ю. Политология революции / Б. Ю. Кагарлицкий. — М. : Алгоритм, 2007. — 573 с.
7. Ключев О. Електоральний протест в Україні в контексті політичної участі [Електронний ресурс] / О.Ключев. — Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/1420/>
8. Крюков В. Про графу «проти всіх» / В. Крюков // День. — 30 вересня 2001. — № 175—176.
9. Любарев Р. А. Голосование «против всех»: мотиви и тенденции / Р. А. Любарев // Поліс. — 2003. — № 6. — С. 104—113.
10. Результати виборів [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/>
11. Результати загальноукраїнського опитування [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [http://www.ukraine-elections.com.ua/socopros/parlamentskie\\_vybory](http://www.ukraine-elections.com.ua/socopros/parlamentskie_vybory)
12. Результати загальноукраїнського опитування [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.segodnya.ua/elections/elections2012/>